

ביאורים לפרקי אבות

ב כֵּן עֲזָאי אָמַר: הָיוּ רֵץ לְמִצְוָה קָלָה, וּבִזְרוּת מִן
הָעֵבֶרָה⁽⁶⁾, שְׂמִמְצוֹה, גִּזְרוּת מִצְוָה, וְעֵבֶרָה גִּזְרוּת
עֵבֶרָה, שְׂשִׁכָר מִצְוָה מִצְוָה, וְשִׁכָר עֵבֶרָה עֵבֶרָה⁽⁷⁾:

~ פירוש ר"ע מברסגורא ~

משתכר ומתענג בעשיית המצוה נחשב לו למצוה בפני עצמה, ונוטל שכר על המצוה שעשה ועל הענג וההנאה שנהנה בעשייתה: ושכר עברה עברה. והשכר וההנאה שמגיעת לו לאדם בעשיית העברה נחשב לו כעברה בפני עצמה, ולוקח על העברה שעשה ועל השכר וההנאה שמקבל בעשייתה:

שְׂמִמְצוֹה גִּזְרוּת מִצְוָה. כך מנהגו של עולם, העושה מצוה אחת נוהג לו לעשות אחרות, והמתחיל בעברות קשה לפרש מהם. ועוד, ששכר מצוה מצוה. שכן השמים מסייעין ומזמינים ביד מי שעשה מצוה אחת שעשה אחרת כדי לתת לו שכר על שתייהן. וכן שכר עברה וכו'. פרוש אחר, ששכר מצוה מצוה, שכל מה שאדם

~ עיקר תוספות יו"ט ~

ביד טבעו הרע. אבל לא שייסיעהו מן השמים כמו שכתב הרב בשכר מצוה. דהא אמרינן (יומא לח) הבא לטהר מסייעין לו, הבא לטמא פותחין לו. רבנן יונה: (עיקר תרי"ט).

(6) העברה. ולא תנן הקלה כמו במצוה, לפי דהא דתנן קלה הינו שהיא קלה על האדם לעשות, והעברות הם קלות על האדם לעשותם ורקם הם הנאה לאדם, לכך לא שייך למתני מן העברה הקלה. דרך חיים: (7) עברה. שהשם יתברך מניחו

~ משיחות יום ה' פ' קרח, בדר"ח תמוז וש"פ קרח, ג' תמוז ה'תנשא ~

. . . ע"פ ה"ש נוהגין¹ צו זאגן² פרקי אבות בכל שבתות הקיץ (נאך תפלת מנחה) – איז כאן המקום נאכאמאל מעורר זיין וועגן דעם [ובפרט אז דעם שבת איז דער פעם העשירית³ פון זאגן פרקי אבות בשנה זו (די זעקס וואכן בין פסח ועצרת, און פיר וואכן נאך עצרת ביו דעם שבת)], ומה טוב – זייענדיק תורה שבעל-פה – אז מ'זאל לערנען איין משנה (עכ"פ) לעיונא. . .

(1) סידור אדה"ז במקומו.

(2) וי"ל הטעם על זה (אף שבתושבע"פ צ"ל לימוד והבנה – ראה הל' ת"ת לאדה"ז ספ"ב) – כי אמירת פרקי אבות באה בהמשך לתפלה (תפלת מנחה), שענין התפלה אינו לימוד (ואדרכה, בלשון הידוע (ש"ת הריב"ש סקנ"ז. הובא ונת' בסהמ"צ להצ"צ שרש מצות התפלה פ"ח) אני מתפלל לדעת זה התינוק), ולכן גם אמירת הפרק אינה בגדר לימוד כ"כ – כנראה בפועל בהנהגת הרוב.

(3) וגם ברפ"ד דאבות (הפרק דשבת זה) מרומז הענין דעשירי – כי ה'ד' ענינים (דחכם, גבור, עשיר ומכובד) הם כנגד ה'ד' אותיות דשם הוי" (שער מארז"ל ולקוטי הש"ס לאבות כאן), ששם הוי" במילואו הוא – עשר אותיות.

רבי אומר . . .

ביאור מתורת כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שי"ו

ב) ששכר מצוה מצוה

וזהו גם התוכן של היעודים הגשמיים שבתורה: „שיסיר ממנו כל הדברים המונעים אותנו מלעשותה כו' וישפיע לנו כל הטובות המחזיקות את ידינו לעשות התורה כו' שנשב פנויים ללמוד בחכמה ולעשות המצוה”⁴, היינו ששכר מצוה הוא האפשרות ללמוד תורה ולקיים מצוות מתוך מנוחה. ובודאי שזה כך לגבי שכר של ימות המשיח ועולם הבא, שזה „סוף מתן שכרן של מצוות”⁵: „לא נתאוו החכמים והנביאים ימות המשיח כו' אלא כדי שיהיו פנויין בתורה ובחכמתה”⁶.

בימות המשיח תהי' השלימות של שכר מצוה מצוה⁷, שכר ושלימות ב„מצוה” עצמה (הקיום דתורה ומצוות בזמן הזה)⁸ – אז תיתוסף שלימות בקיום המצוות, וכמבואר בחסידותי⁹ ש„עיקר היום לעשותם ותכלית השלימות של המעשה יהי' בימות המשיח”¹⁰.

היינו שהשכר האמיתי עבור מצוה היא המצוה עצמה (שהרי דברים אחרים הם שלא בערך למצוה עצמה, וממילא אינם שכר מושלם), שהיא מקשרת את מקיים המצוה עם הקב"ה (מצוה מלשון צוותא וחיבור). ובפרט לפירוש נוסף בזה, ששכר המצוה הוא שהיא מביאה את האדם לקיים מצוה נוספת, ועד למצוות רבות. נוסף על כך שעל ידי זה מקיים את המצוה עצמה באופן נעלה ומושלם יותר (בתוספת הידור ובתוספת שמחה).

ועל דרך „מצוה גוררת מצוה”, היינו שהמצוה מצד עצמה מביאה מצוה נוספת, עד לריבוי מצוות, ו„עד סוף כל המצוות”². על אחת כמה וכמה „שכר מצוה”, שהקב"ה נותן בעד מצוה³, שמביא עוד מצוה ועוד ריבוי מצוות. וזה כולל גם עילוי בענין המצוה עצמה (קיום רצון העליון), הן בכמות (יותר מצוות), והן באיכות – אופן נעלה יותר במצוה.

(1) ראה רש"י, רבינו יונה, מד"ש, ועוד. וראה ביאור הבא. (2) ראה מד"ש. (3) ראה במפרשים (רע"ב, מד"ש, ועוד), שמצוה גוררת מצוה קאי על קיום המצוה ע"י האדם, ושכר מצוה מצוה – שמן השמים מסייעין ומזמינים ביד מי שעושה מצוה אחת שיעשה אחרת. (4) רמב"ם הלכות תשובה רפ"ט. (5) לשון הרמב"ם שם. (6) רמב"ם הלכות מלכים פ"ב ה"ד. (7) שהרי שכר מצות בהאי עלמא ליכא (סוף מסכת חולין). היום לעשותם ולא היום ליטול שכר (ע"ז ג, א). (8) ראה תניא פל"ו. (9) ת"א ויחי מ, א. (10) ספה"ש תשמ"ט ח"ב עמ' 643.

